

XXXII. MEZINÁRODNÍ KONGRES VOJENSKÉ MEDICÍNY VÍDEŇ, 19.-24. DUBNA 1998

XXXII. mezinárodní kongres vojenské medicíny se konal v moderním vídeňském kongresovém středisku „Austria Center“ v areálu UNO City, který se v současné době dále rozšiřuje, což se projevuje intenzivní stavební činností.

Úvodem několik statistických údajů: Kongresu se zúčastnilo 713 odborníků z 61 zemí. Ve vědeckém programu kongresu odeznělo 207 přednášek a sdělení a bylo prezentováno 50 posterů a 4 video-filmy. Česká republika byla na kongresu zastoupena 5 referáty (Fusek, Měrka, Klein, Ferko, Bajgar) a 4 postery (Bláha, Ferko, Hajžman). Kongresovými jazyky byla angličtina, němčina, francouzština a španělština se simultánním tlumočením.

Hlavními tématy kongresu byla:

- 1) Letecká a kosmická medicína,
- 2) Poškození působená zbraněmi hromadného ničení, možnosti jejich prevence a terapie, detekce a dekontaminace,

- 3) Koordinace zdravotnických služeb při mezinárodním nasazení,
- 4) Vojenské zdravotnické služby a zdravotnické zabezpečení civilního obyvatelstva v rámci mnohonárodního nasazení,
- 5) Horská (alpská) medicína,
- 6) Volná témata, postery, videoprogramy.

ad 1) Letecká a kosmická medicína

Příspěvky patřící do této problematiky směřovaly přímo či zprostředkovaně k tomu cíli, aby selhání lidského faktoru v leteckém provozu bylo sníženo na minimum, a to jak vstupním testováním uchazečů o studium na pilotních školách, tak i dokonalým a dostatečně častým testováním fyzické a psychické kondice výkonných pilotů. Ke zdokonalování testovacích metod je pak více či méně potřebný základní výzkum lidské fyziologie.

Je intenzivně studována dekompresní nemoc

pilotů nadzvukových letadel a k její prevenci je zaváděn fyziologický trénink pilotů (Zheng Xiaohui, Čína). Na základě studia ergonomie byly vypracovány nové testy pro hodnocení zrakových funkcí, které se více přibližují skutečným podmínkám pilotáže (Menu, Francie).

Několik referátů se zabývalo hodnocením kardiovaskulárního systému ve vztahu k létání (Hideg, Maďarsko, Pelagalli, Itálie, Koželj, Slovinsko). O vlivu beztlakového stavu na kardiovaskulární systém referoval Zheng Jun z Číny a na koncentraci erytropoetinu Gunga z Německa. U kandidátů na povolání pilota tryskových letadel je důležité posouzení jejich odolnosti na přetížení na centrifuze (Welsch, Německo, Rudnjanin, Jugoslávie). O změnách na EEG u pilotů vrtulníku za letu (zejména při startu a přistávání) referoval Jovičic z Jugoslávie. Broadbridge z Velké Británie upozornil na to, že při použití vystřelovacího sedadla dochází k vážným, následně i život ohrožujícím poškozením pilota, která vzhledem k asymptomatickému průběhu zůstávají neodhalena. Byly vydány nové směrnice pro vyšetřování zdánlivě zdravých pilotů po použití vystřelovacího sedadla.

ad 2) Poškození působená ZHN

Blokem přednášek věnovaných problematice ZHN byl zahájen vědecký program kongresu v největším kongresovém sále.

V první přednášce nás velitel Školy pro obranu proti ZHN ve Vídni (ABC Abweherschule) Fürstenhofer seznámil s posláním této instituce. Bock z téhož pracoviště promluvil na téma dekontaminace, tj. dezaktivace, odmořování a deinfekce obecně, a Schalko se zaměřením na mixty.

Z referátu Fuska (ČR) vyplynula možnost zlepšení léčby otrav somanem opakovaným podáváním různých antidot (atropin + HI-6, benactyzin + HI-6) ve správných časových intervalech (2-8 hodin). Zhou Yongxin z Číny vystoupil s referátem o katalytických protilátkách schopných hydrolyzovat soman. Šlo o jen trochu doplněnou a pozměněnou přednášku, kterou na XXXI. kongresu 1996 v Pekingu přednesl Zhao Yi-Ming.

Tři referáty se týkaly 7 mladých gruzínských vojáků, nešťastnou náhodou zevně ozařovaných Cesiem 137. Všichni trpěli kožními lézemi, u dvou z nich byl zjištěn pokles počtu B lymfocytů v periferní krvi, poměr CD4/CD8 byl snížen u jednoho, azoospermie prokázána u 4 vojáků (Weissová, Bezold, Gottlöberová, Ulm, Německo). V jedné ze tří vojenských nemocnic v Paříži, Percy funguje moderní středisko pro léčbu raněných radiokontaminovaných (Centre de traitement des blessés radiocontaminés), o čemž referoval jeho ředitel Le Reveillé (srov. článek *Médecine et Armées*, 1996, č. 6/7, s. 553-555). Další referát shrnul dlouholeté zkušenosti královéhradecké školy s obrácenou izolací, selektivní dekontaminací a hemopoetickými růstovými faktory v podpůrné léčbě nemocných

s těžkou granulocytopenií (Měrka, ČR). Na tento referát navázal Liptay (ÚVN, Budapest) se svými výsledky z léčby dřeňových útlumů preparátem Leukomax.

Lipidol UF je jódovaný olej, kontrastní látka pro rentgenologii. Přípravek lze podávat také perorálně při karenci jódu. Byl doporučen a odzkoušen k masové ochraně populace ohrožené radiační havárií (Bonnemain, Francie).

Bioluminiscenční metody v rychlé mikrobiologické diagnostice spočívají na průkazu adenosintrifosforečné kyseliny ve vyšetřovaném materiálu s použitím systému luciferin/luciferáza a Mg^{2+} . Tyto metody umožňují prokázat mikrobiologickou kontaminaci vzduchu, povrchu předmětů i půdy. Citlivost bioluminiscenční metody je kolem 100 bakteriálních buněk na mililitr vzduchu, ve vodě je to 10-100 CFU/ml, na povrchu předmětů kolem 40 CFU/cm². Výsledky jsou k dispozici za 5-10 minut. Metoda je jednoduchá a proveditelná i v polních podmínkách. Lze ji použít k hodnocení kvality vody a potravin, ale také k rychlé detekci bojových biologických prostředků (Bartoszcze, Polsko). Firma New Horizont Diagnostic Corp. z USA vyrábí již řadu přípravků pro detekci nejdůležitějších etiologických agens potenciálních bojových biologických prostředků.

Kombinací imunomagnetické separace (s použitím paramagnetických perliček potažených specifickými protilátkami) a průtokové cytometrie lze prokázat během 1,5 hodiny *Francisella tularensis* a *Yersinia pestis*, jak ukázaly výsledky VLA v Mnichově, jak o nich referoval Splettstösser. Tento metodický postup je důležitý nejen pro potravinářskou mikrobiologii, ale hlavně pro případ biologického napadení. Touto metodou lze identifikovat bakterie a velké viry.

Klein (ČR) ve svém referátu zdůvodnil multidisciplinární přístup k léčbě popálenin na základě svých bohatých zkušeností.

Skupina íránských příspěvků se zabývala hodnocením obětí chemického napadení yperitem v íránsko-írácké válce v letech 1980-1988, kde šlo o 250 chemických mixtů (Motevallian, Rohollahi, Cheraghali, Írán). Po nich vystoupili se studií cytotoxických vlastností yperitu mnichovští toxikologové (Kehe, Německo).

Problematice antidot byly věnovány dva zásadní referáty (Vojvodic, Jugoslávie a Bajgar, ČR). Jako nejvhodnější byl označen binární systém v autoinjektoru obsahující HI-6 a atropin.

ad 3) Koordinace zdravotnických služeb při mezinárodním nasazení

Řada příspěvků řešila problematiku mírových a humanitárních akcí v Africe (Pobřeží slonoviny, Libérie, Kongo-Zaire). Müller (Kiel, Německo) vystoupil se sdělením týkajícím se SFOR a IFOR v bývalé Jugoslávii z pohledu německé vojenské zdravotnické služby (polní nemocnice Trogir a Rajlovac). Italská polní nemocnice „Centauro“ v Sara-

jevu byla od září 1996 spojena přes Tiranu s Římem, s vojenskou nemocnicí „Celio“ pro účely telemedicíny (Anaclerio, Itálie).

Z humanitárních a mírových akcí (Perský záliv, Somálsko, Haiti, bývalá Jugoslávie, Albánie) je známo, že až 24 % nasazených vojáků trpí potížemi psychického charakteru. Z toho vyplývá důležitost psychologické přípravy jednotek podílejících se na těchto akcích (Kokkinidis, Řecko).

ad 4) Vojenské zdravotnické služby a zdravotnické zabezpečení civilního obyvatelstva v rámci mnohonárodního nasazení

Italská vojenská zdravotnická služba byla v posledních letech nasazena v mnoha mírových operacích, v nichž poskytovala lékařskou péči nejen vojákům, ale i civilnímu obyvatelstvu. O úskalích této služby v Libanonu (1982), Iráku (1991 - kurdští utečenci), Somálsku, ONUSOM, Mosambique (1993, 1994), Albánii (1992 a 1997) a Rwandě (1994) promluvil Germani z Říma. Ramos z Portugalska referoval o nasazení „zdravotnického oddílu 7“ (Destacamento sanitario 7) v Angole. O zdravotnickém zabezpečení leteckého přesunu 14 400 etiopských Židů z Addis Abeby do Tel Avivu v květnu 1991 referoval Scope (Israel). Důležité bylo třídění utečenců vzhledem k častému výskytu tropických infekčních nemocí.

Ve Vojenském institutu tropické medicíny v Marseille byla vytvořena v roce 1983 samostatná aeromobilní jednotka BIOFORCE pro rychlé nasazení v místě nebezpečné epidemie. Od svého založení byla nasazena v 17 humanitárních akcích v boji proti epidemiím ve 12 zemích, z nichž 9 bylo v Africe a 3 v Jižní Americe (Baudon, Francie).

Při poskytování lékařské pomoci civilnímu obyvatelstvu v Somálsku se vojenští lékaři z Tunisu setkali s radikální obřízkou dívek, která je tak silně zakořeněna, že ji bude možno jen ztěžil eradikovat v nejbližší budoucnosti (Bayoudh, Tunis).

ad 5) Horská (alpská) medicína

Při cvičení ve francouzských Alpách v září 1996 bylo lavinou strženo 11 vojáků. Přes rychlou pomoc s nasazením vrtulníku se nepodařilo 4 z nich zachránit (Ducretet, Francie).

V rámci této sekce byl předveden „univerzální transportní prostředek UT 200“ rakouské výroby. Může sloužit jako batoh k přenášení nákladů v obtížném terénu. Ze dvou UT 200 lze snadno sestavit nosítka, k nimž bylo vyvinuto příslušenství, jako je kolečkový podstavec pod nosítka a závěsné zařízení do vrtulníku a příslušenství, které z nosítek udělá sánky či ložku (Steinwender, Rakousko).

O výcviku v první pomoci u jednotek horských myslivců v Rakousku referoval Steiner. Jde o spe-

ciální výcvik zaměřený na úrazy a nehody při horolezectví a při zavalení lavinou. O zdravotní stav těchto školených vojenských alpinistů a vysokohorských průvodců se stará Vojenská nemocnice v Innsbrucku (Berger, Rakousko).

ad 6) Volná témata

Ve volných tématech byly nejpočetněji zastoupeny příspěvky z válečné chirurgie. Značná pozornost byla věnována také infekčním nemocem včetně AIDS. Dále to byla problematika užívání drog v armádě a její monitorování včetně způsobů laboratorního stanovení.

Z praktických ukázek bylo velmi zajímavé zařízení pro vrtulníkovou záchrannou službu („Hubschrauberrettungskapsel“) od firmy Lampe, Stadtoldendorf, Německo. Jde o lehké zařízení z plastových fólií, hydraulicky nafukovatelné. Uvnitř takto vzniklé kapsle lze umístit 3 nafukovací nosítka, a to celé lze dopravovat v závěsu kterýmkoli typem vrtulníku. Při spuštění na vodu kapsle plave.

Na závěrečném zasedání ICMM (International Committee for Military Medicine), které řídil jeho nynější prezident gen. dr. R. Schlögel, šéf zdravotnické služby rakouské spolkové armády, byly přijaty za členy ICMM další čtyři země: Chorvatsko, Estonsko, Makedonie a Slovinsko. Za čestného prezidenta ICMM byl zvolen jeho dlouholetý generální tajemník dr. Cools z Belgie při svém odchodu do penze. Funkci generálního tajemníka po něm převzal plk. dr. Sanabria z Belgie. Mezi těmi, jimž bylo na tomto zasedání předáno osvědčení o čestném členství v Rakouské společnosti pro vojenskou medicínu a farmacii, byl i náš plk. dr. Vesecký.

Jak známo, kongresy ICMM se konají každé 2 roky. O uspořádání příštích kongresů se ucházela celá řada států. Provedené volby rozhodly takto: Uspořádáním XXXIII. kongresu v roce 2000 bylo pověřeno Finsko a z úst generála dr. Sahi jsme se dozvěděli, že to bude ve městě Espo, nedaleko Helsinek. XXXIV. kongres v roce 2002 by se měl konat v Jižní Africe a XXXV. kongres roku 2004 v USA.

XXXII. kongres byl ukončen tím, že rakouští organizátoři v čele s plukovníkem dr. Harbichem dostali plné absolutorium za výborné zvládnutí organizace této významné a gigantické akce po stránce odborné i společenské.

Doc. RNDr. Vladimír Měrka, CSc.
VLA JEP, Hradec Králové

Do redakce došlo 18. 6. 1998